

Ivo Frbežar

Orosilo Orosilo

Založba Lipa, Koper 1993

Orosilo orosilo je Frbežarjevo doslej tretje pesniško dejanje (*Razsežnosti*, samozaložba, 1984; *Kamnaj kameno kamen besedo*, Emonica, 1989). Pričujoča knjiga nadaljuje s poetiko, kakršno je avtor izoblikoval predvsem v svoji drugi pesniški zbirki *Kamnaj kameno kamen besedo*, obenem pa jo tudi nadgrajuje, ne samo v tehničnem smislu – pesmi so bolj dosledno izpisane, dodelane, izčiščene – temveč tudi, in morebiti celo predvsem, v izpovednem smislu.

Orosilo orosilo je dokaj disperzna zadeva, česar pa ne gre razumeti v slabšalnem smislu. Frbežar pač ni pesnik, ki bi izpisoval zgolj intimne, primarne vzgibe, čeravno je ta poezija izrazito intimna, osebna, niti zgolj stilne igrice v smislu ludistične "vsevključujočnosti" poezije, čeravno avtor zajema iz slovenskega modernističnega izročila, daje zavidljivo pozornost jeziku, niti ne gre za postmodernistično osredotočenost literature na literaturo samo, čeravno je samospraševanje o smislu – namenu pesnjenja eden konstitutivnih elementov te poezije. Frbežarjev poetični svet je zavidljivo širok, razpet med najintimnejše momente bivanja, ali pač najmanjše delčke stvarstva, do vzgibov, ki se nedvomno skušajo dotakniti resnice vsega. V ozadju vsega tega pa se – zdaj prikrito, zdaj očitno – izrisuje Frbežarjevo priseganje na demiurgičnost besede, kar gre razumeti v smislu Besede, znane iz janezovskega izročila, Besede, ki je stvarnik, urejevalec in nazadnje seveda tudi pokončevalec vsega – ne gre pozabiti, da je ta Beseda v grškem izvirniku zapisana kot Logos: ta termin ima v izvirniku večjo pomensko razsežnost kot v prevodu. Tovrstna večplastnost teksta vsekakor zahteva od nas, da ga skušamo kar se da skrbno razčleniti: "razplastiti".

Prvi tematski sklop obravnavane poezije bi vsekakor sestavljale pesmi, ki na svojevrsten način izrekajo svet. Frbežar kljub novoromantičnim vzgibom svoje poezije sveta ne izpisuje kot posedovalec vsega znanja, resnice, temveč svet izriše s skrupuloznim pesniškim postopkom, ki je za njegovo ustvarjanje ne nazadnje značilen: gre za nizanje besed, v tem primeru dejstev, koordinatnih izhodišč, določil sveta. Za nazoren prikaz navedenega naj nam rabi pesem Skorja ožgana: Topot konja / otroški vik / zemlje grmenje / burje vršenje // golob v ognju / senca zgubljenja / zračna pena / skorja ožgana // v suhem zrnju / suhi skorji / mrtvo življenje / dete nerojeno // v zrnju

zorenje / v zori zrenje / v cvetu cvetenje / v očeh brstenje.

In kakšen je ta svet? Je izrazito animaličen, uničujoč. Posedovalci tega sveta, njegovi zakupniki so garjavi škrbasti / pogrbljeni zgroženi / pretepeni zrušeni / obglavljeni, kot izvemo že v prvi pesmi obravnavane knjige Gluhonemo. Tak svet je seveda nevzdržen in od njegovega upovedovalca, če seveda noče zdrsniti v obup, nihilizem, nujno zahteva iskanje vsaj mimimalne možnosti izhoda, rešitve.

Prvo, kar se Frbežarju kaže kot rešitev iz tega kaotičnega, divjega, uničevalnega sveta, je umiriti umiriti se / utoniti se / v večnost / skrušiti // ... // v večno bedenje. Tak "mir" seveda zahteva izstop iz življenja, na to pa Frbežar ne pristane. Nato se mu pokaže še ena možnost, in sicer dotik drugega, ki je zdaj nedolžen, čuten (Ko pozabim / kdo sem / in kam / grem // ko upam / prisluškujem in sanjam / roko iščem / in roko ponujem // ... // poišči me - Tedaj me poišči), zdaj divji, demoničen (Demonska hči / izpji s svojimi grabežljivimi ustnicami / ljubi v svoji zlohlotni strasti / pretepaj s svojim bičem // ... // demonska hči / gospodari z mojo dušo / zadevaj z bolečino / ljubi me da pozabim da sem živ - Ljubi me), a predvsem je seveda zgolj dotik, bližina drugega (Globoko si zarila svoje nohte / divje grabim tvoje prsi / stokam v nočeh / občutim tvoje nežne prste - Oba želiva ta čarobni ples).

Ampak tisto, kar je Frbežarju prvenstveno, bistveno, je vsekakor beseda, pesem, čeravno morebiti to sploh ni pesem, temveč samo ... šum morja v ušesih / in je šum reke / ki teče (So samo odsevi). Frbežar je besedi docela predan, če naj verjamemo njegovemu zatrjevanju: Nosim jo od rojstva / in pamtiveka / nosim jo kot breme / ki vedno znova klije v seme (Nosim jo od rojstva). Frbežarju akt pisanja pomeni dosledno, brezprizivno ločenost od sveta - izločenost? - je tisti moment, ko on kot bivajoče postane "zase svet", nekaj čisto samosvojega, doslej neobstoječega, neustvarjenega, kar pa že v zasnovi sluti uničenje (se zdi Frbežarju razkorak teh dveh svetov tolikšen, da je res povsem nemogoče vzpostaviti kakršenkoli kompromis?), kajti ta, bržčas notranji, svet v plamenih / sam gori / in zgoreva / tako kot sveča // ki se na koncu / v lastnem plamenu steče / in v zadnjem kriku / ugasne (In ko v lastnem plamenu ugasne).

Toda tisto, kar bralcu obravnavane poezije resnično sede, je nekaj povsem drugega, so drobni detajli, momenti sveta, ki so kot taki sami sebi namen, so ujeti v svojo lastno prisotnost, v svoje lastno notranje - jedro. Matevž Kos v spremnem besedilu v knjigi tem izsekom bivanja, stvarstva pravi trenutek v smislu goethejevskega Augenblicka, kar izvaja iz Goethejeve trditve, da je niz konsekvntnih trenutkov vselej neka vrsta večnosti. Frbežarjev "trenutek" ni trenutek v smislu japonskega haikuja, se pravi: prazen vsega razen samega sebe, kdaj pa kdaj pravzaprav prazen tudi samega sebe. Frbežar se tega trenutka dotika z vseh strani, da bi ga kar najbolj verodostojno označil, zajezil. Nujno in upravičeno se mi zdi pripomniti, da so ti trenutki pravzaprav zvečine "nekje drugje", so se že pripetili, nekoč takrat, ko je bilo vse še drugače, čeravno ni iz konteksta nikjer dosledno razvidno, kaj naj bi bilo tisto, kar naj bi bilo takrat nekoč drugače, niti, kako naj bi bilo, namreč: drugače. Pravzaprav pa to ni

bistveno. Kajti kakršnakoli, četudi namišljena, "polnost" nekdanjega ponuja vsaj neko, pa naj bo še tako nezatno, nezanesljivo, zatočišče subjektu izpraznjenega, razsrediščenega sveta.

Na koncu namreč ostane samo pesnik, "potnik brez prenočišča", ki bo "govoril vse tiše, dokler ne bo šepetal kot grešnik v spovednici", skoz in skoz predan trenutku besede, ki jo "bodo slišali le tisti, ki čakajo in poslušajo.

Formalna struktura Frbežarjeve lirike je dosledna in izčiščena: gre za kvartine, vsaka pesem ima štiri take kitice. Tak postopek od avtorja zahteva skrajno preciznost, izbirljnost v izrazju – kar pa se kdaj pa kdaj pokaže kot pomanjkljivost: pesmi so kdaj pa kdaj kastrirane, kdaj pa kdaj razvlečene. Na srečo je to prej redkost kot stalnica. Tudi sama knjiga je konceptualno dosledno izpisana: naslovi posameznih pesmi se ponovijo v treh predzadnjih pesmih, ki na ta način funkcionirajo kot svojevrsten magistrale svojevrstnih poetičnih vencev, medtem ko zadnja pesem, edina brez naslova, po mojem mnenju vsekakor najboljša pesem v knjigi, deluje kot programski tekst – in zaradi te njene programskosti si jo bomo dovolili namesto sklepa navesti v celoti: Govoril bom vse tiše / dokler ne bom šepetal tako tiho / kot grešnik / v spovednici // šepetal bom vse tiše / dokler ne bom šelestel tako tiho / kot šelestijo listi / v vetru // šelestel bom vse tiše / dokler ne bo moj glas / kot glas peska / na morskem sipini // in bodo slišali / le tisti / ki čakajo / in poslušajo.

Robert Titan-Felix